

Moeder en Zoon.

De Bijbel spreekt van „natuurlijke liefde,” en noemt het als een der kenmerken van de laatste tijden, dat de menschen zullen zijn zonder natuurlijke liefde, zonder de liefde, die zich tot in het dierenrijk openbaart. Het dierenrijk kent vriendschap; dieren, die met elkander wonen of met elkander werken, houden van elkander, en begroeten elkaar blijde na scheiding; zelfs dieren van verschillende soort. Het dierenrijk kent vaderliefde; de mannetjes-vogels zorgen voor een groot deel even trouw voor de jongen als de wijfjes; de struisvogelhaan broedt des nachts op de eieren, die des daags aan het heete zand worden overgelaten; de mannetjes-baars bouwt zelfs een nest en bewaakt de jongen, waaraan de moeder niet denkt.

Maar meer algemeen dan vriendschap of vaderliefde, meer algemeen dan broederliefde en huwelijksrouw is in de natuur de liefde van de moeder tot haar kind. Alle dierenmoeders spelen met haar kinderen, zorgen, dat ze rijkelijk voedsel hebben, beveiligen ze tegen gevaren, en worden tot heldinnen als het leven van het kind wordt bedreigd.

Als de kudde halfwilde runderen in de Russische steppen door wolven worden aangevallen, plaatsen ze zich in een kring met de koppen naar buiten, zoodat de vijand overal de pieken der horens ontmoet. Doch binnen in dien kring plaatsen ze de kalveren. De zorg van de klokken voor haar kievens wordt zelfs door den Heere Jezus van Zijn liefde tot Jeruzalem een beeld genoemd, en het voorbeeld van de eiber van Delft, die volgens het bekende gedicht, toen ze haar jongen niet van een brandend huis kon wegdragen, zich over de jongen legde en met ze verbrandde, bleek nog dezer dagen nagevolgd, toen na een boschbrand in Amerika het lijk eener kip werd gevonden met levende kiekens onder de vleugels. En — als de harde ruwe voorjaarswind over de weide veeft, vangt de paarde-moeder hem op haar breede schoften op, en ze plaatst haar zoon voor zich; ze beseft, dat zijn teere huid dien wind nog niet verdragen kan.

Moeder en zoon. Niet zoon en moeder. De liefde van den zoon tot de moeder is dikwijls niet anders dan een vorm van zelfzucht; moeder is geefster, en zoon is ontvanger; moeder is mild, en zoon is begeerig. In het dierenrijk blijkt dat: zoodra de zoon zichzelf redden kan, verlaat hij zijn moeder, en zij heeft langer werk om hem te vergeten dan hij om haar. En is onder de menschen ook niet groot het aantal zonen, die zich door moeder hebben laten koesteren en verzorgen, en die, groot geworden, zich niet meer om „de oude vrouw” bekommeren; wie zelfs de moedernaam niet dierbaar is? Is niet veel te groot het aantal zonen, die zelf het er goed van nemen, en hun oude arme moeder in het armhuis laten verzorgen? Dat zou een moeder haar zoon niet doen!

Moeder en zoon. Niet moeder en dochter. Er is tusschen moeder en dochter zeer zeker een even sterke band als tusschen moeder en zoon, en toch, bij het opwassen verbreekt die band eerder dan de laatste. Als er verschil komt in de verhoudingen, dan trekt het hart van den vader het sterkst naar de dochter en het hart der moeder naar den zoon. Tollens had het mis, toen hij schreef: „Maar innig heeft het vaderhart toch ook de dochters lief.” Dat toch moest er in elk geval uit, en dikwijls blijkt het, dat het vaderhart bovenal de dochters liefheeft. Beets kan zich het geval denken, dat ook de dochters den vader verstooten; toch laat hij Jan Jansen zeggen: „Een dochterhart kleeft teerder aan,” en hij zorgt ook wel, dat Jan Jansens dochters getrouwd zijn, zoodat ook de schoonzoons wat mee te zeggen hebben ten opzichte van den schoon-

vader! Maar wat heb ik bij onze dichters na te vragen? De Bijbel zegt het u, dat de band van moeder en zoon de allersterkste is. De zoon zal opstaan tegen den vader en de vader tegen den zoon; dochter en moeder, schoondochter en schoonmoeder zullen in vijandschap wandelen, maar de Schrift weet zelfs niet van vijandschap tusschen schoonzoon en schoonmoeder — waar de spotbladen zooveel van weten — en nog veel minder van vijandschap tusschen moeder en zoon. En mocht nog de laatste den band verbreken, de liefde van de moeder tot haar zoon wordt in de Schrift voorgesteld als een beeld der Goddelijke liefde, en het geval, dat een moeder haar kind, haar zoon zou vergeten, wordt haast ondenkbaar geacht. Haast ondenkbaar! Niet geheel ondenkbaar. De Schrift weet oók van moeders zonder natuurlijke liefde; zij kent ook het geval, dat de zucht naar eigen levensbehoud sterker wordt dan de liefde tot het kind, maar ze noemt zulk een geval dan ook een onttaarding. Ofschoon deze vergate! O, dat heerlijke ofschoon! Is het verbreken van moederliefde haast ondenkbaar, — dat Gods liefde tot de Zijnen zou verbreken, is eenvoudig onmogelijk.

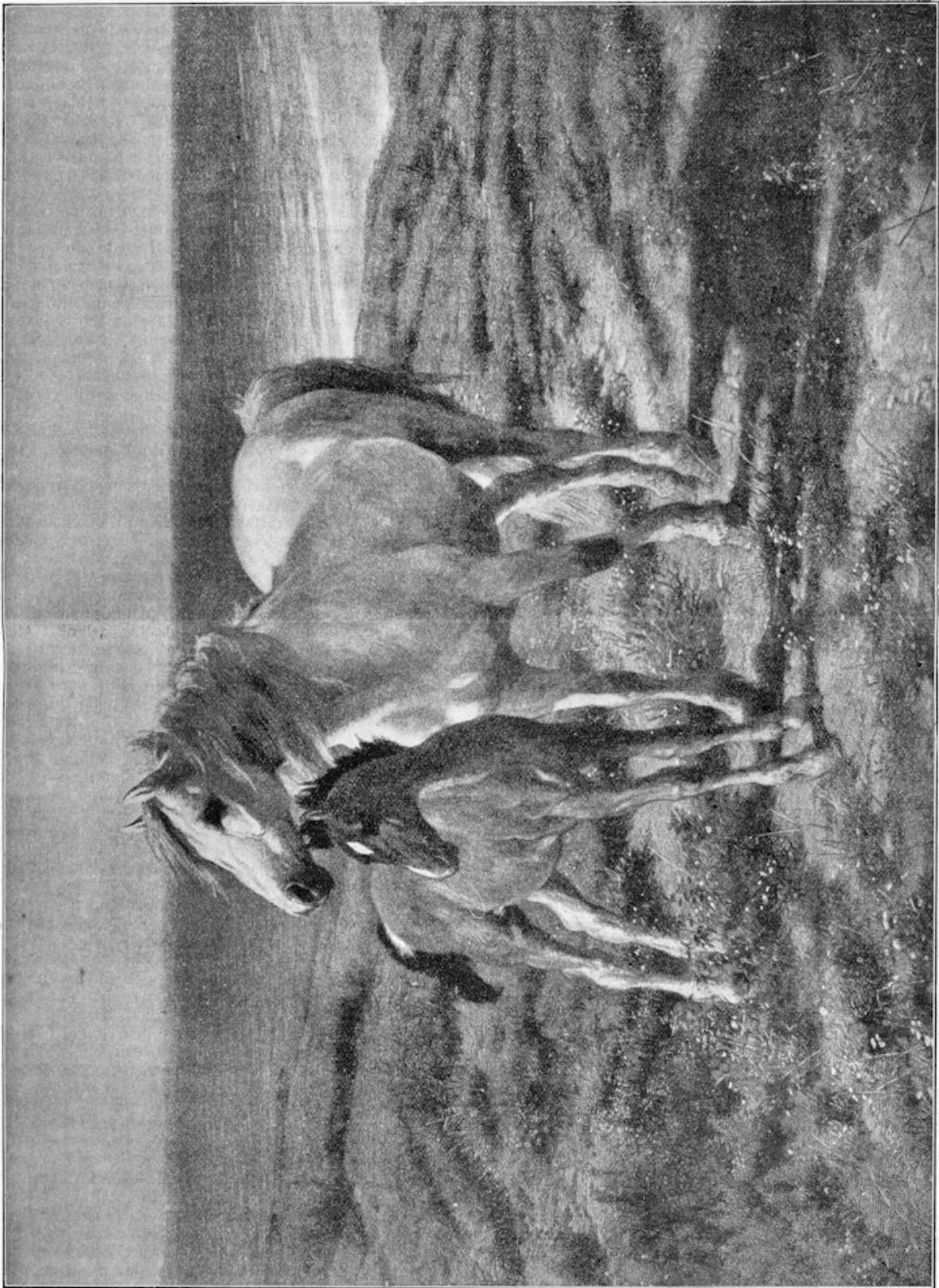
Moeder en zoon. Dan heeft ook Vondel zich vergist, als hij van de liefde van man en vrouw, — „twee zielen, gloënde aaneengesmeed, en vastgeschakeld en verbonden in lief en leed,” — zegt: „Geen liefde komt Gods liefde nader.” Ja, de Schrift noemt ook deze liefde als een beeld van Gods liefde, maar ze zal niet vragen: „Kan ook een man zijn vrouw vergeten?” gelijk ze vraagt, of een moeder het haar zoon kan.

Moeder en zoon. Waarom gaat het hart der vrouw bijzonder uit naar den zoon? Omdat ze in hem den idealen man ziet, gelijk de vader in zijn dochter de ideale vrouw. De man voldoet niet aan het ideaal, dat de vrouw zich schept; in hem wordt ze teleurgesteld, maar als haar een zoon geboren wordt, roept ze uit met de eerste moeder: „Ik heb een man verkregen.” Want de menschelijke natuur is zóó optimistisch aangelegd, dat ze, hoe dikwijls ook teleurgesteld, toch in geen teleurstelling geloof. Als ge 't zaad in den akker werpt, meent ge, dat elke korrel een vollen oogst zal geven, en als de zoon geboren wordt, meent de moeder, dat hij aan al haar verwachtingen zal voldoen. Een ideale vrouw denkt ze zich niet, omdat ze zelf vrouw is, en daarom gaat al haar hoop uit naar de toekomst van haar zoon. En daarom doet ook de zoon zoo ontzettend kwaad, die de leer zijner moeder veracht; die zijn moeder op het hart trapt. Niemand, die haar meer verdriet kan aandoen dan hij.

Moeder en zoon. Ge kunt in boeken en bladen lezen, dat de vrouw bij de Israëlieten onder het Oude Testament weinig meer was dan een slavin. Hoe dwalen ze, die dat zeggen! De gansche Schrift door wordt de vrouw hoog geplaatst, maar . . . de vrouw, die moeder is. Als de koningen van Juda u worden genoemd, dan worden de namen hunner moeders gegeven. Koning Salomo eert zijn moeder, die toch maar een vrouw uit het volk was. Een moeder in Israël noemt zich Debora, en acht dien titel hooger dan profetes of richteres. Het was eerst de ridderlijkheid der Middeleeuwen, die de ziekelijke vereering bracht van de vrouw als vrouwelijk wezen, die in de meerdere teerheid een hoogere schoonheid meende te zien. En de monniken in de kloosters, die geen vrouw wilden zien, waren tot het andere uiterste overgeslagen als gevolg van de vrouwenvergoding. Neen niet: „Ehret die Frauen,” zooals Schiller in allerlei toonaard wordt nagezongen. „Eert uw vader en uw moeder!” En opdat ge niet zoudt meenen, dat de eer aan uw vader grooter moet zijn dan die aan uw moeder, keert Lev. XIX:3 de volgorde om en zegt: „Een ieder zal zijn moeder en zijn vader vreezen.”

A. L.

MOEDER EN ZOON.